

Henny Thijssing-Boer

In de schaduw
van de toekomst

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Hoofdstuk 1

De een zijn dood is de ander zijn brood. Een gezegde dat Jan Houtman niet op zichzelf zou willen toepassen. Veel liever zag hij de ontmoeting van vandaag met Lieke Mussenga als heel toevallig, waaruit het een en ander zou kunnen voortkomen. Het gesprek met haar opende perspectieven, gaf een al jarenlange, stille wens, kans op vervulling.

Vader, die natuurlijk niet kon weten wat voor gevolgen dit zou hebben, had hem vanmorgen naar het molenaarshuisje gestuurd. Naar dat kleine huisje dat in de schaduw van de molen stond en waarin Lieke Mussenga nu alleen woonde. Vader zat zonder kippenvoer. Zou Jan het even uit het dorp willen halen? En hij moest maar meteen betalen want dat arme mens zou de centen nu wel goed kunnen gebruiken! Dat was vader ten voeten uit!

Vroeg in de morgen was hij naar het dorp getogen, met een zekere schroom weliswaar, want wat moest je als jonge kerel nu zeggen tegen een vrouw die enkele weken geleden haar man had verloren? Een triest geval was dat geweest, wat in het dorp nogal besproken werd. Derk Mussenga, een jonge vent eigenlijk nog met zijn

zesendertig jaar, had van de ene op de andere dag het leven moeten ruilen voor de dood. Een hartaanval had een eind aan zijn leven gemaakt. Daar was niet tegen te vechten geweest.

Derk was een stille, ietwat teruggetrokken man geweest, iemand van weinig woorden. Hij gebruikte er geen twee als hij met één kon volstaan. Toch mochten de dorpelingen hem graag, was hij een gezien man. Dat kwam waarschijnlijk omdat men hier, in dit kleine Groninger terpdorpje, de stelregel hanteerde: praatjesmakers, daar moet je voor oppassen! Of ze kramen onzin uit, of ze spelden je leugens op de mouw! Aan beide heb je niks.

Derk Mussenga was geen praatjesmaker geweest, men kon op hem aan. Hij was goudeerlijk, een betrouwbaar, goed mens, die hielp waar dat nodig was en meestal zonder woorden.

Veel te vroeg werd zo iemand uit het dorpsleven weggerukt, maar wat deed je daar als doodgewoon sterveling aan? Je kon enkel denken dat het wel zo zou moeten zijn. Dat God het beste wist wat goed voor Derk was. Daar moest je eenvoudig op vertrouwen, maar dat zou voor Lieke Mussenga wel niet altijd even gemakkelijk zijn.

Lieke Mussenga was eveneens midden in de

dertig, maar in tegenstelling met Derk was zij een vrolijke, opgeruimde vrouw. Jan vond dat Lieke voor haar leeftijd nog erg knap was. Ze had iets meisjesachtigs over zich, dat haar jong hield. Sommige dorpingen durfden te beweren dat Lieke trots was en dat Derk er een duur wijfje aan had gehad. Jan, die haar alleen maar erg aardig vond en vriendelijk, was het daar niet mee eens. Dat Lieke bij sommigen ietwat hautain overkwam, schreef hij liever toe aan het feit dat zij zich bij uitstek goed wist te kleden. Ze zag er altijd even verzorgd en charmant uit, Lieke Mussenga, maar was ze daarom trots? In de slechte zin van het woord? Jan glimlachte vergoelijkend toen hij bedacht dat het soort dorpsvrouw dat Lieke dat bepaalde stempel op wilde drukken, wel niet vrij van afgunst zou zijn! Hij mocht Lieke graag en vond het altijd een prettig uitstapje als hij door vader naar de molen werd gestuurd. Die molen, prakkiseerde hij ongestoord verder, had ook wel een zeer speciale aantrekkingskracht op hem. Een molen riep bij hem gevoelens op van romantiek, van liefde! Stel je voor dat in een dorp als het hunne de trotse korenmolen zou ontbreken, dan haperde er toch iets aan, dan was het dorp niet volmaakt!

De molen heette 'De Toekomst'. Het huisje was klein, maar ademde een vriendelijke sfeer. In de voorgevel zaten aan weerskanten van de groengeverfde voordeur twee zesruitvensters waarvoor hagelwitte gordijntjes toonden hoe proper Lieke was. Tussen de halfgeopende gordijntjes stonden bloeiende geraniums in vele kleuren, die op hun beurt getuigden van Liekes liefde voor alles wat leefde, groeide en bloeide. Voor alles wat vrolijkheid en fleur wist te scheppen.

Jan kon het huisje vanbinnen wel dromen, want Lieke was gastvrij en noodde haar klanten vaak in het kleine keukentje waar de koffiepoot voortdurend op de eenpitter stond te pruttelen. Door de lage voordeur kwam je in een smalle gang die belegd was met eeuwenoude plavuisen. De muren waren tot op middelhoogte zwart geverfd; daarboven, tot de balken zoldering, waren ze met witkalk smetteloos gewit. Halverwege het gangetje leidde een deur naar de voorkamer, die enkel gebruikt werd op zonen feestdagen. Dat vertrek was eenvoudig, doch smaakvol gemeubileerd, maar kon niet in de schaduw staan van het keukentje, waarin je door een deur aan het eind van het gangetje kwam. Dat vertrek was klein maar – naar de be-

grippen van Jan althans – oergezellig. Het was net alsof daar, in dat keukentje, de tijd had stilgestaan. Alsof het begin 1900 was in plaats van 1947, het jaar waarin men nu leefde. Onder de schouw verspreidde in de winterdag de potkachel altijd roodgloeiend zijn warmte. Daarnaast stond een altijd volle turfbak of kolenkit. In het midden van het vertrek was de tafel met daaromheen zes rechte stoelen. Op de tafel stond het ‘bred’ met daarin de koffieboel. In een hoek van de keuken, pal naast de kachel, stond een kraakstoel die zijn beste jaren had gehad, maar het was Derks lievelingsplaats geweest. Vanuit die stoel kon hij de molen in de gaten houden, kon hij naar de lucht kijken om te zien wat voor weer het was of werd. Als de wind opstak glunderde Derks stil gezicht, want van de wind moest hij het hebben.

Tegen de ene wand stond een oud, antiek kabinet. Van verre voorouders geërfd. Het was Liekes pronkstuk in huis, en daarom stond het in de keuken waar hij eigenlijk niet hoorde, maar waar Lieke hem voortdurend kon bekijken en koesteren. Aan de lange wand waren twee bedsteden en daartussen stond het smalle glazenkastje. Het was kortom een keukentje in oude stijl, en al mocht Lieke dan doorgaan

voor pronks en trots, wat haar keukentje betrof wilde zij van geen nieuwigheid weten.

En zo, al mijmerend over Lieke, haar huisje en de molen, was hij bij de molen aangekomen en had hij zich andermaal afgevraagd wat hij nu straks het eerst zou moeten zeggen. Moest hij Lieke condoleren, alsnog zeggen hoe verschrikkelijk hij dit verlies voor haar vond en zo...?

Lieke Mussenga zelf had Jan bewezen dat zulke hersenspinsels in veel gevallen totaal overbodig waren. Ze had hem niet in tranen, maar opgeruimd, vriendelijk en hartelijk ontvangen.

‘Daar hebben we Jan Houtman! Kom erin, jongen!’ En toen ze hem in het woonkeukentje een stoel had gewezen en daarna ongevraagd een kop dampende koffie voor hem had neergezet, had ze lachend gezegd: ‘De afgelopen dagen heb ik al bij mezelf gedacht dat ik Jan Houtman wel gauw weer eens zou zien, omdat de veearts onderhand wel door zijn kippenvoer heen zou zijn! Op de duur ken je je klanten, nietwaar?’

Toen hij zijn bestelling had gedaan en direct betaalde zoals vader hem bevolen had, had Lieke olijk gelachen: ‘We zijn altijd blij geweest jouw vader als klant te mogen hebben! En niet omdat hij veearts is; rangen en standen, daar

hebben wij nooit naar gekeken, Derk en ik! Maar omdat het fijn is te weten dat een bepaald soort klanten dadelijk betaalt! Er zijn zoveel anderen, en al wil ik niet klagen: moeilijk wordt het dan weleens hoor!’

‘Dat is bij vader net zo, die heeft ook een boel geld onder de mensen zitten. Daar schijn je niet onderuit te komen,’ had hij weten te vertellen.

Lieke had hem een tweede kopje koffie ingeschonken en ondertussen gezegd: ‘Het was de gewoonte dat Derk de bestelling voor de veearts persoonlijk even bezorgde, maar dat wordt nu wat moeilijk... Ik kan toch niet op die onhandige transportfiets van hot naar her vliegen? Zou je het zelf mee kunnen nemen?’

Hij had zich gehaast te zeggen: ‘Maar dat spreekt toch vanzelf!’ En toen, zonder nadenken, zonder zijn woorden op een goudschaaltje te wegen, had hij spontaan gevraagd: ‘Hoe redt u zich nu? Het lijkt me zo moeilijk voor een vrouw alleen, zo’n molen te runnen.’

‘Tja, hoe red ik me...’ had Lieke schokschouderend gezegd. ‘Met een boel kopzorg vanzelf. Leven bij de dag, niet wetend hoe het morgen zal gaan, en aan de toekomst wil ik maar liever helemaal niet denken! Mijn vader is nu in de

molen. Hij heeft beloofd een tijdlang te blijven tot er een oplossing gevonden is. Ik ben daar erg dankbaar voor, maar het blijft een noodoplossing, die mij bovendien veel schuldgevoelens bezorgt. Vader is in de tachtig, en al is hij nog altijd in hart en nieren molenaar, hij heeft zo'n vijftien jaar geleden niet voor niets de molen aan Derk overgedaan! Derk was toen eenentwintig en wij trouwden. Vader had hem het vak van onder af aan geleerd. Derk kon het toen alleen wel aan. Of liever gezegd: samen met mij, want ik, als molenaarsdochter en met zoveel liefde voor de molen, was wat het vak betrof ook lang niet onkundig. Voor Derk en mij was het fijn dat vader zich terugtrok. We waren jong, voelden ons sterk, zaten allebei boordevol energie, en dan wil je niks liever dan op eigen benen staan. Vader trok zich terug omdat hij oud was, zich zo voelde en naar rust verlangde. Nu is hij dik tachtig en beroof ik hem van zijn welverdiende rust. Begrijp je nu waarom ik me schuldig voel als ik vader hier rond zie scharrelen? Er zijn burens, gezonde kerels, die graag een hand voor me uitsteken en dat ook doen. Maar zoiets mag niet lang duren. Elk mens heeft zijn eigen leven, zijn eigen werk, nietwaar?'

'De molen van de hand doen, daar peinst u

niet over?’ Geschrokken had ze hem aangezien en gezegd: ‘De molen wegdoen zou voor mij hetzelfde zijn als een kind weggeven! De molen was ons kind, heel ons leven draaide om de molen. Hij maakte onze kinderloosheid goed.’

‘Dan zou u een knecht in dienst moeten nemen.’

‘Daar heb ik al aan gedacht, maar waar vind je iemand die hard wil werken en die liefde heeft voor de molen? Een inwonende knecht, dat zou ideaal zijn. Ik zou Derks levenswerk dan kunnen voortzetten en tevens zou ik wat te verzorgen hebben en niet zo alleen zijn... Want dat is erg, Jan, die voortdurende eenzaamheid. Jij begrijpt dat wellicht niet, je bent nog zo jong. Net twintig?’

‘Drieëntwintig,’ had hij verduidelijkt, en Lieke had vervolgd: ‘Drieëntwintig, dan begint een mens pas te leven. Ik ben zesendertig. In jouw ogen is dat waarschijnlijk al oud, maar ik voel me nog zo jong! Te jong in elk geval om avond aan avond alleen te zijn. Dan spreek ik nog niet eens over de lange zondagen! Met Derks heengaan viel er opeens zoveel weg...’

Toen had hij, zonder dat eigenlijk te willen, zijn gedachten hardop geuit: ‘Ik zou best ergens knecht willen worden... dat wil ik al zo lang...’